

Rosenkälla golfbana

Arkeologisk utredning, etapp 1 vid golfbanan Rosenkälla Golf,
vid Ullna i Vallentuna socken och kommun, Uppland

Åsa Berger

Rapport 2007:11

Rosenkälla golfbana

Arkeologisk utredning, etapp 1 vid golfbanan Rosenkälla Golf,
vid Ullna i Vallentuna socken och kommun, Uppland

Åsa Berger

Rapport 2007:11

Rapporten finns i PDF-format på adressen
stockholms.lans.museum

Sickla Industriväg 5B, 131 34 Nacka
Tel 08-586 194 00 Fax 08-32 32 72
Webb: stockholms.lans.museum

Tidsaxel: Mats Vänehem

© Stockholms läns museum
Produktion: Stockholms läns museum
Redaktionell bearbetning: Åsa Lundström

Allmänt kartmaterial: Lantmäteriverket. Medgivande
[97.0133](#)
Nacka 2007

Innehåll

Sammanfattning	7
Bakgrund	7
Syfte och metod	7
Topografi och fornlämningsmiljö	8
Arkiv- och kartstudier	8
Specialinventering	8
Källor och litteratur	11
Tekniska och administrativa uppgifter	11

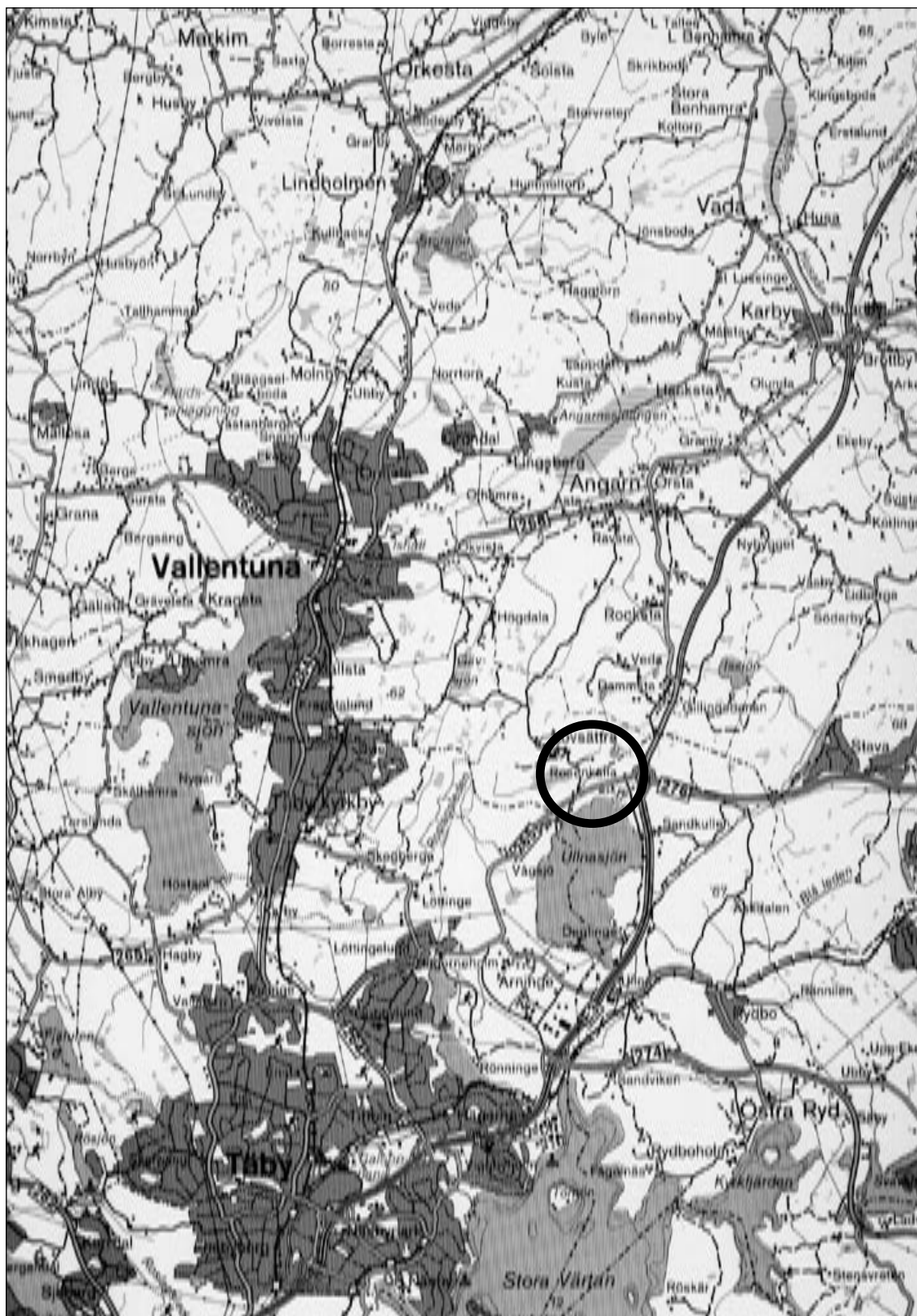

Fig 1. Utsnitt ur Blå kartan med undersökningsområdet markerat. Skala 1:100 000.

Sammanfattning

Under mars 2007 utförde Stockholms läns museum en utredning etapp 1 i området kring Rosenkälla Golfbana då en utvidgning av denna planerades. Vid specialinventeringen påträffades följande objekt.

Objekt 1: RAÄ 4. Hög. Bedömning: Registrerad i FMIS. Tidigare bedömning kvar står.

Objekt 2: Område med rester av bebyggelse. Bedömning: Ej fast fornlämning.

Objekt 3: Vägbank. Bedömning: Ej fast fornlämning.

Objekt 4: Hög. Bedömning: Registreras som fast fornlämning.

Objekt 5: Gömsle för jakt? Bedömning: Ej fast fornlämning.

Objekt 6: Skjutsåra? Bedömning: Ej fast fornlämning.

Objekt 7: Skjutsåra? Bedömning: Ej fast fornlämning.

Objekt 8: Odlingsyta. Bedömning: Ej fast fornlämning.

Objekt 9: Gränsmärke. Bedömning: Ej fast fornlämning.

Bakgrund

Golfpunkten Fastighets AB planerar genom Keystone Advisers AB att utvidga golfbanan Rosenkälla Golf, vid Ullna i Vallentuna socken och kommun då banan påverkats av Norrortsledens dragning. Det aktuella området sträcker sig från den befintliga golfbanan mot vägen in till Lövsättra i väster, upp mot gränsen mot Veda i norr och bort mot Väg 265 i öster. Inför planeringen av Norrortsleden utfördes en utredning av Stockholms läns museum och vid detta tillfälle inventerades de sydvästligaste delarna av det nu aktuella området (Backe & Sundberg 1995).

Länsstyrelsen har bedömt att det finns risk att stöta på tidigare okända fasta fornlämningar i samband med markarbeten i området. Dessutom tar arbetsföretaget så pass stort markområde i anspråk att Länsstyrelsen enligt 2 kap 11§ kulturminneslagen kan besluta om särskild utredning för att ta reda på om fast fornlämning berörs av arbetsföretaget och att denna ska bekostas av företaget.

Länsstyrelsen uppdrog åt Stockholms läns museum att utföra utredning etapp 1. En eventuell etapp 2 kan komma att utföras beroende på resultatet av etapp 1.

Syfte och metod

Syftet med utredningen var att kartlägga fornlämningsförekomst inom det aktuella området. Utredningen delades upp i två etapper. Projektplan och kostnadsberäkning för etapp 2 kan komma att utformas beroende på resultatet av etapp 1.

Etapp 1 omfattar följande moment:

- Arkivgenomgång och analys av arkivaliska uppgifter.
- Analys av äldre kartmaterial och rektifiering av historiska kartor.
- Specialinventering av området.

Topografi och fornlämningsmiljö

Utredningsområdet består av ängs- och skogsmark i anslutning till den befintliga golfbanan. Området ligger mellan 20 och 25 meter över havet. Inom utredningsområdet finns tre registrerade fornlämningar, en hög (RAÄ 4), en stensättningsliknande lämning (RAÄ 449) och ett gränsmärke (RAÄ 450). Strax nordväst om det aktuella området finns flera fornlämningar i form av gravar (RAÄ 1:1, 2:1, 5:1, 6:1, 8:1-3, 9:1, 408:1 och 409:1-2), agrara lämningar (RAÄ 3:1 och 5:2) samt skålgropar (RAÄ 7:1) och en fångstgrop (RAÄ 408:2). I norr finns en fornborg (RAÄ 111:1). Nordost om utredningsområdet finns ett område med gravar (RAÄ 96:1 och 99:1-3) och agrara lämningar (RAÄ 95:1, 142:1-2 och 143:1). Söder om utredningsområdet, i Östra Ryds socken, finns ett gravfält (RAÄ 117:1) med 45 gravar.

Arkiv- och kartstudier

En genomgång har gjorts av handlingar i ATA (Antikvarisk Topografiska Arkivet) samt fornminnesregistret. Inga tidigare undersökningar har utförts i området bortsett från den lilla del som blev föremål för inventering i samband med Norrortsledens planering. I samband med denna påträffades ett gränsmärke och en förmodad grav som efter inventeringen registrerades som naturbildning (Backe & Sundberg 1995). Området har bytt socken flera gånger och har delvis varit svårt att spåra i arkivmaterialet.

Det historiska kartmaterialet från Lantmäteriverket har studerats och rektifierats. På storskifteskartan från 1806 är det aktuella området till största del utmärkt som äng, benämnd "Svartängen", samt "god tall och granskog". Undersökningsområdets västligaste del benämns på samma karta som "Östra Gärdet". Flera av de utmärkta åkerytorna kan iakttas än idag om än delvis igenväxta.

I områdets norra del innanför gränsen till Weda finns enligt en rågångsbestämning från 1797 ett torp benämnt Weda torp. Strax söder om torpet gick gränsen tidigare i en skarp spets ned mot söder. Denna spets har senare rätats ut trots att övriga gränser till stor del har samma sträckning. De odlingsrösen och röjda ytor som påträffats i utredningsområdets norra del (objekt 8) kan mycket väl ha hört till just detta torp.

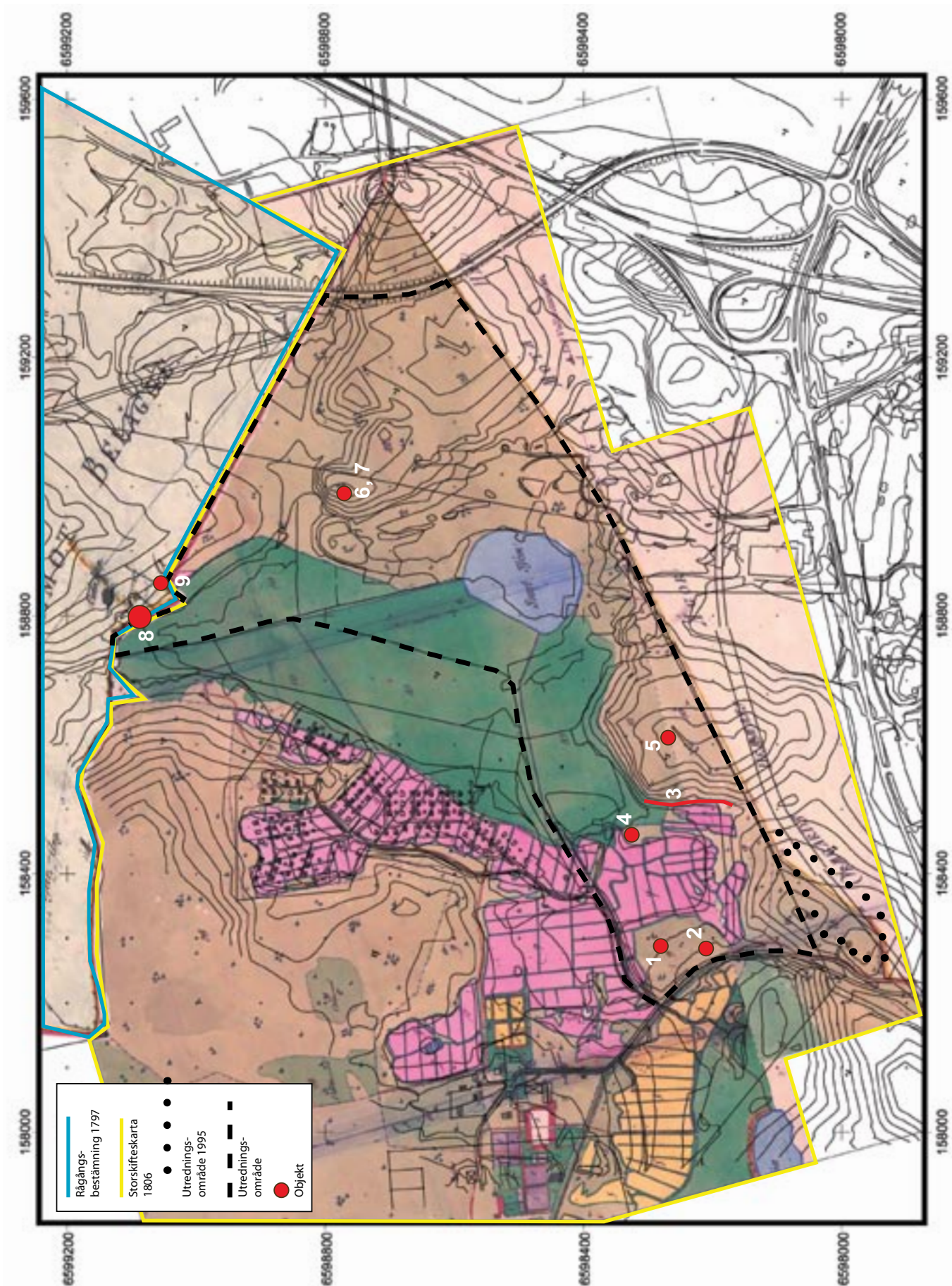
Specialinventering

Terrängen genomsöktes i syfte att lokalisera tidigare ej kända fornlämningar. Delar av området var översvämmade medan andra var tätt planterade med gran vilket gjorde att dessa inte kunde genomsökas.

Objekt 1: RAÄ 4. Hög. Enligt fornminnesregistret 8 meter i diameter och 1,2 meter hög. I ytan syns enstaka stenar 0,2-0,5 meter stora. Mittgrop, 3 meter i diameter och 1 meter djup.

Objekt 2: Område med rester av bebyggelse. Område med källargropar, avfall och brunn gjuten i cement. I området finns en tidigare uppmärksammas husgrund som inte kunde återfinnas vid utredningstillfället (ej registrerad fornlämning). Området är tätt beväxt med slån och sly. Huset finns utmärkt på Häradsökonomiska kartan från

Fig 2. Streckad linje markerar utredningsområdet. Kartan rektifierad av Åsa Berger, Stockholms läns museum.

1901-06 och är där benämnt "Grindstugan" det finns även markerat på Ekonomiska kartan från 1952.

Objekt 3: Vägbank. Ca 60 meter lång i nord-sydlig riktning, stensatt kant i väster, ansluter i söder till en samling moränsten. Förmodad brukningsväg. Finns ej på någon äldre karta.

Objekt 4: Hög. Ca 8 meter i diameter enstaka stenar syns i ytan. Belägen längst ut i norr på impediment som sträcker sig i nord-sydlig riktning. Registreras som fast fornlämning i FMIS.

Objekt 5: Gömsle? Stenmur, ca 1 meter hög, upplagd mot ett block. Möjligt gömsle för jakt.

Objekt 6: Skjutskåra? Vall, ca 3 m lång, uppbyggd av rundade stenar och ett kantställt stenflak. Ansluter till block i öster. Vallen är vänd mot sydväst ut mot Svartsjön.

Objekt 7: Skjutskåra? Vall, ca 1,5 m lång, uppbyggd av skärviga och skarpkantade stenar. Vallen är vänd mot väster ut mot Svartsjön.

Objekt 8: Odlingsyta. Yta med odlingsrösen, åkerhak samt en vall som följer fastighetsgränsen. Förmodligen delvis tillhörande Weda torp. Enligt Storskifteskartan från 1806 är området äng. Detta innebär att området måste ha odlats upp under 1800-talet.

Objekt 9: Gränsmärke. Sten, ca 1 meter hög och 0,6 meter bred, belägen i kanten på ansamling med moränsten. Utmärkt på en rågångsbestämning för Lövsättra från 1797 och på Storskifteskartan från 1806.

Källor och litteratur

ATA (*Antikvarisk-topografiska Arkivet*). Sockenhandlingar. Grävningsrapporter. Vallentuna socken, Uppland.

Lantmäteriverkets kartarkiv, LMS. Äldre kartmaterial.
A112:21:2, Lövsättra 1-2, Rågångsbestämning, 1797
A112:21:3, Lövsättra 1-2, Storskifteskarta, 1806
J112-75-5, Häradsekonomska kartan, 1901-06
J133-11110g54, Ekonomiska kartan, 1952

Backe, M. & Sundberg, A. 1995. *Norrortsleden. Delsträckan Karby – Rosenkälla. Arkeologisk utredning inför den planerade vägsträckan mellan Karby, Täby socken och kommun, och Rosenkälla, Östra Ryds socken, Österåkers kommun, Uppland*. Stockholms läns museum Rapport 1995:10.

Tekniska och administrativa uppgifter

Stockholms läns museums dnr:	2006:169
Länsstyrelsens dnr:	431-06-102949
Landskap:	Uppland
Kommun:	Vallentuna
Socken:	Vallentuna
Ekonomiskt kartblad:	1019gNÖ, 1110gSÖ
Typ av undersökning:	Utredning
Arkeologisk personal:	Åsa Berger
Fältperiod:	19-21 mars 2007

